

การประเมินโครงการเสริมสร้างคุณธรรมและจริยธรรมในสถานศึกษา โดยใช้รูปแบบการประเมินแบบ CIPP_{EST} Model โรงเรียนเทศบาลบ้านหนองตาโพนมิตรภาพที่ 5

Evaluation of Project to Enhance Morality and Ethics in Educational Institution
Using the CIPP_{EST} Model, Bannongtaphon Mittrapab No. 5th Municipal School

ฐิติมาภรณ์ โชคสัมฤทธิ์ผล*¹

Thitimaporn Choksumritpon*¹

Thitimapornokok@gmail.com*

ส่งบทความ 29 มกราคม 2568 แก้ไข 19 มีนาคม 2568 ตอรับ 20 มีนาคม 2568
Received: January 29, 2025 Revised: March 19, 2025 Accepted: March 20, 2024

บทคัดย่อ

การประเมินครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ประเมินความเหมาะสมของการดำเนินโครงการเสริมสร้างคุณธรรมและจริยธรรมในสถานศึกษา โรงเรียนเทศบาลบ้านหนองตาโพน มิตรภาพที่ 5 2) ประเมินผลผลิตของโครงการเสริมสร้างคุณธรรมและจริยธรรมในสถานศึกษาโรงเรียนเทศบาลบ้านหนองตาโพน มิตรภาพที่ 5 และ3) เพื่อศึกษาแนวทางของการดำเนินโครงการเสริมสร้างคุณธรรมและจริยธรรมในสถานศึกษาโรงเรียนเทศบาลบ้านหนองตาโพน มิตรภาพที่ 5 ขั้นตอนที่ 1 กลุ่มเป้าหมาย คือ ครูและบุคลากรทางการศึกษา จำนวน 40 คน โดย การเลือกแบบเจาะจง เครื่องมือที่ใช้คือ แบบประเมินความเหมาะสม ขั้นตอนที่ 2 กลุ่มตัวอย่าง คือ นักเรียนที่เข้าร่วมโครงการ โดยการเลือกกลุ่มตัวอย่างแบบง่าย ใช้ตารางของ Krejcie & Morgan จำนวน 152 คน และผู้ปกครองของนักเรียนที่เข้าร่วมโครงการ จำนวน 152 คน (ตามจำนวนของนักเรียนกลุ่มตัวอย่าง) เครื่องมือที่ใช้ คือ แบบสอบถาม วิเคราะห์ข้อมูลโดยการหาค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน

ผลการประเมิน พบว่า การดำเนินโครงการเสริมสร้างคุณธรรมและจริยธรรมในสถานศึกษา โดยภาพรวม พบว่าผ่านเกณฑ์การประเมิน มีความเหมาะสมอยู่ในระดับมาก ($\mu=4.47$, $\sigma=.160$) การประเมินผลผลิตของโครงการเสริมสร้างคุณธรรมและจริยธรรมในสถานศึกษา จากนักเรียนที่เข้าร่วมโครงการ พบว่า โดยรวมผ่านเกณฑ์การประเมินอยู่ในระดับมาก ($\bar{X}=4.15$, $S.D.=.250$) จากผู้ปกครองของนักเรียนที่เข้าร่วมโครงการ พบว่า โดยรวมผ่านเกณฑ์การประเมินอยู่ในระดับมาก ($\bar{X}=4.12$, $S.D.=.271$) และการศึกษาแนวทางของการดำเนินโครงการเสริมสร้างคุณธรรมและจริยธรรมในสถานศึกษา พบว่า ควรมีแผนการดำเนินโครงการที่สอดคล้องกับนโยบายการเสริมสร้างคุณธรรมและจริยธรรม ดำเนินโครงการอย่างต่อเนื่องในทุก ๆ ปี มีการเตรียมความพร้อมของครูและบุคลากรทางการศึกษา วิทยากรผู้ให้ความรู้ วัสดุอุปกรณ์และอาคารสถานที่ให้พร้อม กำหนดบทบาทหน้าที่ในการรับผิดชอบวางแผนการดำเนินงาน มีการนิเทศ กำกับ ติดตาม และประเมินผล หลังสิ้นสุดการดำเนินกิจกรรม และรายงานผลการปฏิบัติงานต่อผู้ที่เกี่ยวข้อง

*ผู้ประพันธ์บทความ (corresponding author)

¹ โรงเรียนเทศบาลบ้านหนองตาโพน มิตรภาพที่ 5 จังหวัดอุบลราชธานี

¹ Bannongtaphon Mittrapab No. 5th Ubon Ratchathani Province

ได้นำข้อค้นพบในปรับปรุงแก้ไข เผยแพร่และขยายผลสู่ชุมชน โดยนำความรู้ที่ได้ไปใช้ได้อย่างมีประสิทธิภาพ มีพฤติกรรมที่พึงประสงค์ด้านความกตัญญูกตเวที มีวินัยที่ดี ซื่อสัตย์สุจริต พอเพียง และจิตอาสามากขึ้น เป็นแบบอย่างที่ดีและส่งผลกระทบต่อความรู้แก่เพื่อน ครอบครัวและคนชุมชนได้ และควรติดตามผลการดำเนินงานและรายงานผลอย่างต่อเนื่อง เป็นรูปธรรมของการดำเนินโครงการที่ประสบผลสำเร็จไปใช้ปัดไป

คำสำคัญ: การประเมินโครงการ, คุณธรรมและจริยธรรม

Abstract

The purpose of this study were to evaluate the suitability and productivity of the project, as well as to examine guidelines for its implementation in enhancing morality and ethics in educational institutions at Bannongtaphon Mittrapab No. 5th Municipal School. The target group was 40 teachers and educational personnel by purposive selection. A suitability assessment form was used in the first step. The sample group consisted of 152 students selected through simple random sampling based on Krejcie & Morgan's table, along with 152 parents corresponding to the student participants. A questionnaire was used in the second step. The data were analyzed using mean and standard deviation calculations.

The evaluation results indicated that the project's overall implementation met the evaluation criteria. It was appropriate at a high level. ($\mu=4.47$, $\sigma=.160$). Evaluation of the results of the project to promote morality and ethics in educational institutions from the students who participated in the project, they passed the evaluation criteria at a high level ($\bar{X}=4.15$, S.D.=.250). From parents of students participating in the project, they passed the evaluation criteria at a high level ($\bar{X}=4.12$, S.D.=.271). And a study of the guidelines for implementing a project to enhance morality and ethics in educational institutions find that there should be a plan for implementing the project that was consistent with the policy to enhance morality and ethics, continuously carried out the project every year, prepared teachers and educational personnel lecturer who gives knowledge materials, equipment and buildings were ready, defined roles and responsibilities for planning operations, supervising, monitoring, and evaluating after the end of activities and reported performance results to relevant people used the findings to make improvements, published and expanded the results to the community by applying the knowledge gained effectively. Students demonstrated improved behaviors in gratitude, discipline, honesty, self-sufficiency, and volunteerism. They also served as role models and shared their knowledge with peers, families and communities. Continuous monitoring and reporting of the project's outcomes were recommended for sustainable implementation in the following years.

Keyword: Project Evaluation, Morality and Ethics

บทนำ

แผนการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2560-2579 ได้วางกรอบเป้าหมาย และทิศทางการจัดการศึกษาของประเทศ โดยมุ่งจัดการศึกษาให้คนไทยทุกคนสามารถเข้าถึงโอกาสและความเสมอภาคในการศึกษาที่มีคุณภาพพัฒนาระบบตามวิสัยทัศน์ “คนไทยทุกคนได้รับการศึกษาและเรียนรู้ตลอดชีวิตอย่างมีคุณภาพ ดำรงชีวิตอย่างเป็นสุข สอดคล้องกับหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงและการเปลี่ยนแปลงของโลกศตวรรษที่ 21” โดยมีจุดมุ่งหมายการจัดการศึกษาตามแผนการจัดการศึกษาแห่งชาติ มีเป้าหมาย 2 ด้าน คือ

- 1) เป้าหมายด้านผู้เรียน (Learner Aspirations) และ
- 2) เป้าหมายการจัดการศึกษา (Aspirations) โดยมุ่งพัฒนาผู้เรียนทุกคนให้มีคุณลักษณะและทักษะการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 (3Rs8Cs) ประกอบด้วยทักษะและคุณลักษณะต่อไปนี้ 3Rs ได้แก่ การอ่านออก (Reading) การเขียน (Writing) และการคิดเลขเป็น (Arithmetic) 8Cs ได้แก่ ทักษะด้านการคิดอย่างมีวิจารณญาณ และทักษะในการแก้ปัญหา (Critical Thinking and Problem Solving) ทักษะด้านการสร้างสรรค์และนวัตกรรม (Creativity and Innovation) ทักษะด้านความเข้าใจต่างวัฒนธรรมต่างกระบวนทัศน์ (Cross-cultural Understanding) ทักษะด้านความร่วมมือ (Collaboration) การทำงานเป็นทีม (Teamwork) และภาวะผู้นำ (Leadership) ทักษะด้านการสื่อสารสารสนเทศ และการรู้เท่าทันสื่อ (Communications, Information and Media Literacy) ทักษะด้านคอมพิวเตอร์และเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร (Computing and ICT Literacy) ทักษะอาชีพ และทักษะการเรียนรู้ (Career and Learning Skills) และความมีเมตตา กรุณา มีวินัย คุณธรรม จริยธรรม (Compassion) (สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา, 2560)

โรงเรียนคุณธรรมจริยธรรม เป็นสถานศึกษาที่ผู้บริหารครู นักเรียน ผู้ปกครอง ชุมชนและผู้มีส่วนเกี่ยวข้องมีส่วนร่วมในกระบวนการขับเคลื่อนกิจกรรมส่งเสริมความดีในรูปแบบต่าง ๆ ทั้งภายในและภายนอกสถานศึกษา ซึ่งนำไปสู่การพัฒนาและปรับเปลี่ยนเป็นพฤติกรรมที่พึงประสงค์ได้อย่างยั่งยืน และนำไปขยายเครือข่าย โดยการพัฒนาโรงเรียนให้เป็นโรงเรียนคุณธรรมจะต้องคำนึง

ถึงหลักการ ความสมัครใจและเต็มใจ จะพัฒนาเป็นโรงเรียนคุณธรรม ทุกคนควรตระหนักและมั่นใจ ในคุณค่าและความสำคัญของการมีคุณธรรม ซึ่งจะช่วยให้ทุกคนในโรงเรียนอยู่ร่วมกันได้อย่างมีความสุข โดยอาศัยความคิดริเริ่มของคณะครูและการมีภาวะผู้นำของผู้บริหารเป็นหลักสำคัญ ใช้กระบวนการมีส่วนร่วม ทุกคนในโรงเรียนร่วมกันทำ เป็นการปฏิบัติด้วยตนเองโดยร่วมกันคิด (วางแผน) ร่วมกันทำ และร่วมกันประเมินผล เพื่อปรับปรุงตนเองและโรงเรียนของเราเองให้มีพฤติกรรมที่พึงประสงค์เพิ่มขึ้น และร่วมกันลดพฤติกรรมที่ไม่พึงประสงค์ให้น้อยลงหรือหมดไป มีการติดตามและประเมินผลอย่างสม่ำเสมอ นำผลการประเมินมาปรับปรุงแผนการปฏิบัติงานคุณธรรมอย่างต่อเนื่อง โดยอาจกำหนดแผนการปฏิบัติโรงเรียนคุณธรรมไว้อย่างน้อย คราวละ 1 ปี โครงการคุณธรรมจะเป็นไปตามบริบทของโรงเรียน ไม่เน้นการเพิ่มงบประมาณจากงบประมาณปกติ นอกจากนี้ยังมีแนวปฏิบัติในการขับเคลื่อนสู่โรงเรียนคุณธรรมจริยธรรม ได้แก่ การชี้แจงทำความเข้าใจร่วมกันการกำหนดคุณธรรมเป้าหมายและคุณธรรมอัตลักษณ์ของโรงเรียน การจัดทำโครงการคุณธรรม การลงมือร่วมกันปฏิบัติ และการนิเทศติดตามประเมินผลและเสริมแรงกัน (ศุภนิธิยวสุศิริคุณ, 2558)

การประเมินโครงการ ช่วยให้ได้ข้อมูลสารสนเทศต่าง ๆ เกี่ยวกับโครงการที่นำไปใช้ประกอบการตัดสินใจเกี่ยวกับการกำหนดโครงการ การตรวจสอบความพร้อมของทรัพยากรต่าง ๆ ที่จำเป็นต้องใช้ในการดำเนินโครงการ ตลอดจนความเป็นไปได้ ในการจัดทำโครงการ ช่วยให้ทราบเกี่ยวกับความก้าวหน้า ปัญหา และอุปสรรคของโครงการ ที่นำมาใช้ประกอบการตัดสินใจ เพื่อการปรับปรุงหรือเปลี่ยนแปลง แก้ไขการดำเนินโครงการให้เป็นที่มาตามทิศทางที่ต้องการ ช่วยให้ได้ข้อมูลสารสนเทศเกี่ยวกับความสำเร็จและความล้มเหลวของโครงการที่นำมาใช้ประกอบการตัดสินใจ และวินิจฉัยว่าจะดำเนินการในช่วงต่อไป ยกเลิก หรือปรับขยายการดำเนินโครงการต่อไป ช่วยให้ได้ข้อมูลสารสนเทศที่บ่งบอกถึงประสิทธิภาพของโครงการว่าเป็นอย่างไร คำนึงค่ากับการลงทุนหรือไม่

และยังช่วยให้เกิดการเสริมแรง สร้างพลังใจให้กับ ผู้ปฏิบัติงานในโครงการเมื่อทราบผลสำเร็จ จุดเด่น หรือ จุดด้อยของโครงการ โดยจะมุ่งมั่นปรับปรุง และพัฒนาการ ดำเนินโครงการให้มีคุณภาพและมีมาตรฐานสูงขึ้น ซึ่งจะ เกิดคุณค่าและประโยชน์สูงสุดต่อผู้รับบริการหรือองค์กร (พิชิต ฤทธิ์จรรยา, 2562) โดยเฉพาะรูปแบบการประเมิน CIPP_{EST} Model ที่เป็นส่วนปรับขยายของรูปแบบการประเมิน CIPP โดยมีส่วนขยายของมิติ การประเมินที่เพิ่มขึ้น มีความหมายครอบคลุมรวมถึงการประเมินผลผลิตเดิมและการประเมินผลลัพธ์ (รัตนะ บัวสนธ์, 2556) ซึ่งเป้าหมายของการประเมินตามรูปแบบนี้ มุ่งให้ประเมินความก้าวหน้า (Formative Evaluation) ก่อน อาจทำหลายครั้ง จึงทำการ ประเมินสรุปรวม (Summative Evaluation) ซึ่งจะทำให้ ได้ข้อมูลและสารสนเทศที่ชัดเจนมากยิ่งขึ้นในการตัดสินใจ เกี่ยวกับโครงการอย่างไรก็ตาม การนำ CIPP_{EST} Model มาใช้ในบริบทของโรงเรียนไทยอาจเผชิญกับข้อจำกัดและความท้าทายบางประการ จากการศึกษาของ มินตรา สมจิตต์ และคณะ (2567) พบว่า การประเมินบริบท (Context) มักมุ่งเน้นที่การประเมินทรัพยากรและปัญหาในสภาพแวดล้อมที่กำหนด โดยไม่ได้ประเมินความต้องการจำเป็น (Needs) ขององค์กรอย่างแท้จริง ในทำนองเดียวกัน การ ประเมินปัจจัยนำเข้า (Input) มักประเมินเฉพาะกลยุทธ์ แผนงาน และงบประมาณ โดยไม่ได้พิจารณาถึงความเหมาะสม ของวิธีการที่เลือกใช้ การประเมินกระบวนการ (Process) มักมุ่งเน้นที่การติดตามและประเมินกิจกรรมของโครงการ แต่ไม่ได้ประเมินกระบวนการดำเนินงานตามแผน อย่างละเอียด ทำให้ขาดข้อมูลที่สำคัญในการปรับปรุง กระบวนการ การประเมินในบางโรงเรียนพบว่าปัจจัยนำเข้า เช่น บุคลากร งบประมาณ และวัสดุอุปกรณ์ ยังไม่เพียงพอ หรือไม่เหมาะสม ส่งผลต่อความสำเร็จของโครงการ และการประเมินผลผลิต (Product) มักมุ่งเน้นที่การประเมิน กิจกรรมของผู้มีส่วนได้เสีย แต่ไม่ได้ประเมินผลลัพธ์ ที่แท้จริงของโครงการ ทำให้ไม่ทราบถึงประสิทธิผลของ โครงการอย่างแท้จริง

จากปีการศึกษา 2564-2565 ที่ผ่านมา โรงเรียน เทศบาลบ้านหนองตาโพน มีตราภาพที่ 5 พบว่า นักเรียน ส่วนใหญ่ยังขาดความรับผิดชอบ ขาดความมีระเบียบวินัย และขาดการมีจิตสาธารณะ อีกทั้งบางคนยังมีพฤติกรรม ไม่เหมาะสม ทางโรงเรียนเทศบาลบ้านหนองตาโพน

มีตราภาพที่ 5 จึงดำเนินโครงการส่งเสริมคุณธรรม จริยธรรม และลักษณะอันพึงประสงค์ ซึ่งมีทั้งหมด 3 โครงการ ได้แก่ โครงการค่ายเสริมสร้างคุณธรรมและจริยธรรมในสถานศึกษา โครงการสร้างนักเรียนแกนนำคุณธรรมและจริยธรรม ในสถานศึกษา และโครงการ 1 โครงการงานคุณธรรม 1 ชั้นเรียน การดำเนินงานโครงการที่กล่าวมาข้างต้น โรงเรียนเทศบาล บ้านหนองตาโพน มีตราภาพที่ 5 ได้ดำเนินการเพื่อพัฒนา สถานศึกษาอย่างต่อเนื่อง รวมทั้งพัฒนาคุณภาพของ บุคลากรทางการศึกษาและผู้เรียน ผู้ประเมินในฐานะ รองผู้อำนวยการสถานศึกษา จึงมีความสนใจที่จะประเมิน โครงการเสริมสร้างคุณธรรมและจริยธรรมในสถานศึกษา โรงเรียนเทศบาลบ้านหนองตาโพน มีตราภาพที่ 5 โดยใช้รูปแบบ จำลองชิป (CIPP Model) Stufflebeam (1997) จำนวน 4 ด้าน คือ 1) การประเมินด้านบริบท (Context Evaluation) 2) การประเมินด้านปัจจัยนำเข้า (Inputs Evaluation) 3) การประเมินด้านกระบวนการ (Process Evaluation) และ 4) การประเมินด้านผลผลิต (Products Evaluation) และส่วนปรับขยายของรูปแบบการประเมิน CIPP โดยปรับขยาย การประเมินผลผลิต (Product Evaluation) ออกเป็น การประเมินผลกระทบ (Impact Evaluation) การประเมิน ประสิทธิภาพ (Effectiveness Evaluation) การประเมิน ความยั่งยืน (Sustainability Evaluation) และการประเมิน การถ่ายทอดส่งต่อ (Transportability Evaluation) ของสิ่งที่ได้รับการประเมิน (Stufflebeam & Shinkfield, 2007) เพื่อให้การดำเนินกิจกรรมสามารถที่จะดำเนินการ ได้ต่อเนื่องและเกิดประสิทธิผลประสิทธิภาพบรรลุ ตามวัตถุประสงค์ของโครงการ ซึ่งเป็นรูปแบบการประเมิน อย่างเป็นระบบและต่อเนื่อง (ทิวพันธ์ มณีโชติ, 2561) พร้อมทั้งส่วนขยาย ส่วนปรับขยายของรูปแบบการประเมิน CIPP โดยปรับขยายการประเมินผลผลิต (Product Evaluation) ออกเป็นการประเมินผลกระทบ (Impact Evaluation) การประเมินประสิทธิผล (Effectiveness Evaluation) การประเมินความยั่งยืน (Sustainability Evaluation) และการประเมินการถ่ายทอดส่งต่อ (Transportability Evaluation) ของสิ่งที่ได้รับการ ประเมินมีความชัดเจน รัดกุม ทั้งระยะก่อนการดำเนิน โครงการ ระหว่างการดำเนินโครงการ และระยะสิ้นสุด โครงการ เพื่อให้ได้สารสนเทศสำหรับการใช้ในการตัดสินใจ เกี่ยวกับการกำหนดวัตถุประสงค์ เป้าหมาย การวางแผน

การดำเนินงาน และการตัดสินใจคุณค่าและคุณประโยชน์ และเลือกทางเลือกที่เหมาะสมในปรับปรุง ปรับเปลี่ยน และพัฒนาโครงการ โดยจะนำผลจากการประเมินโครงการดังกล่าวไปใช้ในการพัฒนาปรับปรุงโครงการอย่างต่อเนื่อง เพื่อช่วยให้นักเรียนเป็นคนที่มีความสมบูรณ์ทั้งทางด้านจิตใจ ร่างกาย อารมณ์ สังคม สติปัญญา มีคุณธรรม จริยธรรม และมีวิถีชีวิตที่เป็นสุขตามที่สังคมมุ่งหวังต่อไป

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อประเมินความเหมาะสมของการดำเนินโครงการเสริมสร้างคุณธรรมและจริยธรรมในสถานศึกษา โรงเรียนเทศบาลบ้านหนองตาโพน 5
2. เพื่อประเมินผลผลิตของโครงการเสริมสร้างคุณธรรมและจริยธรรมในสถานศึกษาโรงเรียนเทศบาลบ้านหนองตาโพน 5
3. เพื่อศึกษาแนวทางของการดำเนินโครงการเสริมสร้างคุณธรรมและจริยธรรมในสถานศึกษาโรงเรียนเทศบาลบ้านหนองตาโพน 5

ขอบเขตของการประเมิน

การประเมินโครงการเสริมสร้างคุณธรรมและจริยธรรมในสถานศึกษาโดยใช้รูปแบบการประเมินแบบ CIPP_{EST} Model โรงเรียนเทศบาลบ้านหนองตาโพน 5 แบ่งออกเป็น 3 ขั้นตอน ดังนี้

ขั้นตอนที่ 1 การประเมินความเหมาะสม ซึ่งมีเนื้อหาประกอบไปด้วย จำนวน 4 มิติ และส่วนขยาย มิติที่ 4 ผลผลิตอีก 4 ด้าน คือ มิติที่ 1 บริบท (Context) มิติที่ 2 ปัจจัยนำเข้า (Input) มิติที่ 3 กระบวนการ (Process) มิติที่ 4 ผลผลิต (Product) 1) ด้านผลกระทบ (Impact) 2) ด้านประสิทธิผล (Effective) 3) ด้านความยั่งยืน (Sustainability) 4) ด้านการถ่ายทอดส่งต่อ (Transport) โดยมีกลุ่มเป้าหมาย คือ ครูและบุคลากรทางการศึกษา ในโรงเรียนเทศบาลบ้านหนองตาโพน 5 จำนวน 40 คน โดยการเลือกแบบเจาะจง (Purposive Sampling) ใช้เวลาในการดำเนินการ ช่วงเดือน พฤศจิกายน พ.ศ. 2565

ขั้นตอนที่ 2 การประเมินผลผลิต ซึ่งมีเนื้อหาประกอบด้วยคุณธรรมและจริยธรรม 5 ด้าน ได้แก่ ความกตัญญูกตเวที ความมีวินัยที่ดี ความซื่อสัตย์สุจริต ความพอเพียง และจิตอาสา โดยมีประชากร คือ 1) นักเรียนที่เข้าร่วมโครงการในภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2566 รวมทั้งหมดจำนวน 254 คน ได้แก่ 1.1) นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4-6 จำนวน 144 คน 1.2) นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1-3 จำนวน 110 คน 2) ผู้ปกครองของนักเรียนที่เข้าร่วมโครงการ ในภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2566 จำนวน 254 คน โดยเลือกกลุ่มตัวอย่างแบบง่าย (Simple Random Sampling) โดยใช้ตารางของ Krejcie & Morgan (1970) ได้กลุ่มตัวอย่าง คือ 1) นักเรียนที่เข้าร่วมโครงการในภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2566 จำนวน 152 คน และ 2) ผู้ปกครองของนักเรียนที่เข้าร่วมโครงการในภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2566 จำนวน 152 คน (ตามจำนวนของนักเรียนที่เป็นกลุ่มตัวอย่าง) ใช้เวลาในการดำเนินการ ช่วงเดือนธันวาคม พ.ศ. 2565 ถึงเดือนกุมภาพันธ์ พ.ศ. 2566

ขั้นตอนที่ 3 การศึกษาแนวทางของการดำเนินโครงการ คือ การนำผลการประเมินขั้นตอนที่ 1 และขั้นตอนที่ 2 มาวิเคราะห์และสังเคราะห์แนวทางของการดำเนินโครงการ จากการนำข้อมูลจากผลการประเมินด้านบริบท ปัจจัยนำเข้า กระบวนการ และผลผลิต โดยการใช้แบบสอบถามและสัมภาษณ์เชิงลึกจากครู บุคลากร นักเรียน และผู้ปกครอง เพื่อรวบรวมความคิดเห็น มาวิเคราะห์ร่วมกันเป็นแนวทางของการดำเนินโครงการ และข้อเสนอแนะของการดำเนินโครงการเสริมสร้างคุณธรรมและจริยธรรมในครั้งต่อไป

นิยามศัพท์เฉพาะ

1. การประเมินโครงการ หมายถึง กระบวนการและการเตรียมข้อมูลสารสนเทศที่เป็นประโยชน์ต่อการตัดสินใจ และแสวงหาทางเลือกที่เหมาะสม รวมไปถึงการค้นหาสิ่งทีโครงการได้ดำเนินการไปแล้ว เพื่อการตรวจสอบความก้าวหน้าของโครงการอย่างเป็นระบบ

2. การเสริมสร้างคุณธรรมและจริยธรรม หมายถึง การเสริมสร้างคุณธรรมและจริยธรรมโดยการหล่อหลอม

จากสถาบันครอบครัว ญาติผู้ใหญ่และสมาชิกอื่น ๆ ในครอบครัว นอกจากนี้เพื่อน ๆ มีบทบาทสำคัญในการกำหนดค่านิยมทางคุณธรรมและจริยธรรม ส่วนพระสงฆ์หรือผู้นำทางคุณธรรมและจริยธรรมในหมู่บ้าน สื่อมวลชนหรือสื่อมวลชนทุกรูปแบบรวมถึงโรงเรียนหรือสถานศึกษา มีบทบาทสำคัญต่อการปลูกฝังค่านิยมทางคุณธรรมและจริยธรรม ประกอบด้วย การเสริมสร้างคุณธรรมและจริยธรรม 5 ด้าน ประกอบด้วย

2.1 ความกตัญญูกตเวที หมายถึง การตระหนักถึงหน้าที่ของตนที่จะต้องปฏิบัติต่อมารดาบิดา และครอบครัว ความสำคัญของการแสดงความกตัญญู และนำไปปฏิบัติจนเป็นปกตินิสัย รวมทั้งการมีสัมมาคารวะต่อบุคคลอื่น ๆ

2.2 ความมีวินัยที่ดี หมายถึง การมีวินัยต่อตนเอง ในการปฏิบัติกิจวัตรประจำวัน การยึดมั่นและรับผิดชอบในหน้าที่ที่ได้รับมอบหมายทั้งจากครูและผู้บริหารที่มีความพากเพียรต่อการเรียนรู้ไม่ย่อท้อ ปฏิบัติตามกฎระเบียบของทางโรงเรียน

2.3 ความซื่อสัตย์สุจริต หมายถึง มีความซื่อสัตย์ต่อตนเองและผู้อื่น มีความประพฤติตรงไปตรงมา ไม่หลอกลวงผู้อื่น พูดความจริงด้วยจิตใจที่บริสุทธิ์ ไม่ลอกการบ้านเพื่อน หรือให้เพื่อนลอกการบ้าน ไม่ทุจริตในการทำข้อสอบ

2.4 ความพอเพียง หมายถึง ใช้อุปกรณ์การเรียนอย่างรู้คุณค่า รู้จักควบคุมการใช้จ่ายของตนเองอย่างมีเหตุผล รู้จักออมเงิน ใช้น้ำและไฟฟ้าอย่างประหยัด รู้จักอนุรักษ์และดูแลสิ่งแวดล้อมรอบตัวอย่างรู้คุณค่า

2.5 จิตอาสา หมายถึง รู้จักช่วยเหลือผู้อื่น อาสาทำความสะอาดห้องเรียนและบริเวณโรงเรียน เข้าร่วมกิจกรรมอาสาต่าง ๆ ด้วยความเต็มใจ เข้าร่วมกิจกรรมสาธารณะประโยชน์ในชุมชนเมื่อมีโอกาส มีน้ำใจบริจาคเงินและสิ่งของให้แก่ผู้ที่ได้รับความเดือดร้อน

3. รูปแบบการประเมินแบบ CIPP^{IEST} Model หมายถึง กระบวนการในการวิเคราะห์สิ่งที่ผู้ประเมินจะประเมินอย่างครอบคลุม เพื่อให้ได้สารสนเทศที่เป็นประโยชน์ในการตัดสินใจ ซึ่งเป็น รูปแบบการประเมินโครงการของ Stufflebeam (1997) 4 มิติ และส่วนปรับขยายการประเมินผลผลิต ของ Stufflebeam & Shinkfield (2007) 4 ด้าน ประกอบด้วย บริบท (Context) ปัจจัยนำเข้า (Input) กระบวนการ (Process) ผลผลิต

(Product) 1) ด้านผลกระทบ (Impact) 2) ด้านประสิทธิผล (Effective) 3) ด้านความยั่งยืน (Sustainability) 4) ด้านการถ่ายทอดส่งต่อ (Transport)

วิธีดำเนินการประเมิน

การประเมินโครงการเสริมสร้างคุณธรรมและจริยธรรมในสถานศึกษาโดยใช้รูปแบบการประเมินแบบ CIPP^{IEST} Model ดำเนินการด้วยวิธีการวิจัยเชิงวิจัยเชิงพรรณนา (Descriptive Research) ตามขั้นตอน 3 ขั้นตอน

ขั้นตอนที่ 1 การประเมินความเหมาะสมของการดำเนินโครงการโดยมีกลุ่มเป้าหมาย คือ ครูและบุคลากรทางการศึกษา ในโรงเรียนเทศบาลบ้านหนองตาโพนมิตรภาพที่ 5 จำนวน 40 คน โดยการเลือกแบบเจาะจง (Purposive Sampling) เครื่องมือที่ใช้ในการประเมิน คือ แบบประเมินความเหมาะสม เป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) ตามวิธีการของ Likert 5 ระดับ โดยใช้รูปแบบการประเมินแบบ CIPP^{IEST} Model โดยมีขั้นตอนการสร้างตามลำดับ ดังนี้

1. ศึกษาเอกสารงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับนโยบาย ยุทธศาสตร์ และแนวทางการดำเนินงานเพื่อขับเคลื่อนโครงการโรงเรียนคุณธรรมจริยธรรม วิธีสร้างแบบประเมิน จากตำรา เอกสารต่าง ๆ พร้อมทั้งศึกษาวัตถุประสงค์ และขอบเขตของงาน เพื่อทราบแนวทางในการสร้างแบบประเมินเกณฑ์และการวิเคราะห์ข้อมูล รวมทั้งเอกสารงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการประเมินโครงการตามแนวคิดจาก CIPP^{IEST} Model เพื่อกำหนดกรอบการประเมินทั้ง 4 มิติ และส่วนขยายมิติที่ 4 ผลผลิตอีก 4 ด้าน ได้แก่ มิติที่ 1 บริบท (Context) มิติที่ 2 ปัจจัยนำเข้า (Input) มิติที่ 3 กระบวนการ (Process) มิติที่ 4 ผลผลิต (Product) ประกอบด้วย 1) ด้านผลกระทบ (Impact) 2) ด้านประสิทธิผล (Effective) 3) ด้านความยั่งยืน (Sustainability) และ 4) ด้านการถ่ายทอดส่งต่อ (Transport)

2. สร้างแบบประเมินความเหมาะสมของการดำเนินโครงการ แล้วนำไปให้ผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 5 คน เพื่อพิจารณาความเหมาะสม ภาษาที่ใช้ ความถูกต้อง และครบถ้วนของประเด็นในการประเมินความสอดคล้องของเครื่องมือ โดยวัดความตรงของเนื้อหา (Content Valid) จากการหาค่าดัชนีความสอดคล้อง (Index of Item-Objective

Congruence) ได้ค่าความสอดคล้องอยู่ระหว่าง 0.80-1.00 โดยผู้เชี่ยวชาญเสนอแนะแก้ไขมิติที่ 3 กระบวนการ (Process) ข้อ 10 จาก “มีการเผยแพร่การดำเนินกิจกรรมตามโครงการไปสู่ชุมชน” เป็น “มีการเผยแพร่และขยายผลการดำเนินกิจกรรมตามโครงการไปสู่ชุมชน” แล้วนำมาปรับปรุงแก้ไขตามคำแนะนำของผู้เชี่ยวชาญ จากนั้นนำไปใช้กับกลุ่มเป้าหมายต่อไป

ขั้นตอนที่ 2 การประเมินผลผลิตของโครงการเสริมสร้างคุณธรรมและจริยธรรมในสถานศึกษา โดยมีกลุ่มตัวอย่าง คือ นักเรียนที่เข้าร่วมโครงการในภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2566 โดยการเลือกกลุ่มตัวอย่างแบบง่าย (Simple Random Sampling) โดยใช้ตารางของ Krejcie & Morgan (1970) จำนวน 152 คน และผู้ปกครองของนักเรียนที่เข้าร่วมโครงการในภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2566 จำนวน 152 คน (ตามจำนวนของนักเรียนที่เป็นกลุ่มตัวอย่าง) เครื่องมือที่ใช้ในการประเมิน ได้แก่

1. แบบสอบถาม เรื่อง การประเมินผลผลิตของโครงการเสริมสร้างคุณธรรมและจริยธรรมในสถานศึกษา เป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) ตามวิธีการของ Likert 5 ระดับ โดยศึกษาวิธีการสร้างแบบสอบถามจากตำรา เอกสารต่าง ๆ พร้อมทั้งศึกษาวัตถุประสงค์และขอบเขตของงาน เพื่อทราบแนวทางในการสร้างแบบสอบถาม รวมทั้งเอกสารงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการเสริมสร้างคุณธรรมจริยธรรม ที่ครอบคลุมคุณธรรมจริยธรรม 5 ด้าน คือ ความกตัญญูตเวที ความมีวินัยที่ดี ความซื่อสัตย์สุจริต ความพอเพียง และจิตอาสา แล้วนำไปให้ผู้เชี่ยวชาญจำนวน 5 คน เพื่อพิจารณาความเหมาะสม ภาษาที่ใช้ ความถูกต้อง และครบถ้วนของประเด็น ได้ค่าความสอดคล้องอยู่ระหว่าง 0.80-1.00 โดยผู้เชี่ยวชาญเสนอแนะให้เพิ่มเติมรายการประเมินอีกด้านละ 1 ข้อ ปรับปรุงแก้ไขตามคำแนะนำของผู้เชี่ยวชาญ จากนั้นนำไปทดลองใช้ (Try-out) กับนักเรียนที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่างที่เคยเข้าร่วมโครงการในปีการศึกษา 2565 มาแล้ว จำนวน 30 คน

จากนั้นหาค่าความเชื่อมั่น (Reliability) โดยคำนวณค่าสัมประสิทธิ์แอลฟา (Alpha Coefficient) ตามวิธีการของ Cronbach (บุญชม ศรีสะอาด. 2560: 96) โดยเกณฑ์ยอมรับอยู่ที่ 0.70 ขึ้นไป ได้ค่าความเชื่อมั่นทั้งฉบับเท่ากับ 0.83 แล้วนำไปใช้กับกลุ่มตัวอย่างต่อไป

2. แบบสอบถาม เรื่อง การประเมินผลผลิตของโครงการ (สำหรับผู้ปกครอง) เป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) ตามวิธีการของ Likert 5 ระดับ โดยศึกษาวิธีการสร้างแบบสอบถามจากตำรา เอกสารต่าง ๆ พร้อมทั้งศึกษาวัตถุประสงค์และขอบเขตของงาน เพื่อทราบแนวทางในการสร้างแบบสอบถาม รวมทั้งเอกสารงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการเสริมสร้างคุณธรรมจริยธรรม โดยนำไปให้ผู้เชี่ยวชาญจำนวน 5 คน เพื่อพิจารณาความเหมาะสม ภาษาที่ใช้ ความถูกต้องและครบถ้วนของประเด็น ได้ค่าความสอดคล้องอยู่ระหว่าง 0.80-1.00 โดยผู้เชี่ยวชาญให้เพิ่มเติมข้อคำถามที่ 10 จาก “นักเรียนรับฟังความคิดเห็นของผู้อื่น” เพิ่มเป็น “นักเรียนรับฟังความคิดเห็นของผู้อื่นและแสดงความคิดเห็นอย่างมีเหตุผล” แล้วปรับปรุงแก้ไขตามคำแนะนำของผู้เชี่ยวชาญ จากนั้นนำไปทดลองใช้ (Try-out) กับผู้ปกครองของนักเรียนที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่างที่เคยเข้าร่วมโครงการในปีการศึกษา 2565 มาแล้ว จำนวน 30 คน ได้ค่าความเชื่อมั่นทั้งฉบับเท่ากับ 0.81 แล้วนำไปใช้กับกลุ่มตัวอย่างต่อไป

3. การศึกษาแนวทางของการดำเนินโครงการเสริมสร้างคุณธรรมและจริยธรรมในสถานศึกษา เป็นการวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis) เพื่อนำมาเป็นข้อสรุปในการดำเนินโครงการเสริมสร้างคุณธรรมและจริยธรรมในครั้งต่อไป

ผู้ประเมินขอสรุปวิธีการดำเนินการประเมินโครงการเสริมสร้างคุณธรรมและจริยธรรมในสถานศึกษา โดยใช้รูปแบบการประเมินแบบ CIPP^{EST} Model โรงเรียนเทศบาลบ้านหนองตาโหม่นมิตรภาพที่ 5 ดังตารางที่ 1

ตารางที่ 1 สรุปขั้นตอนการดำเนินการประเมินโครงการเสริมสร้างคุณธรรมและจริยธรรมในสถานศึกษา
 โดยใช้รูปแบบการประเมินแบบ CIPP_{IEST} Model โรงเรียนเทศบาลบ้านหนองตาโฝ่นมิตรภาพที่ 5

วัตถุประสงค์ของการประเมิน	ตัวแปร	แหล่งข้อมูล	เครื่องมือ/การวิเคราะห์ข้อมูล	เกณฑ์การแปลความหมาย/การตัดสิน
1. เพื่อประเมินความเหมาะสมของการดำเนิน โครงการเสริมสร้างคุณธรรมและจริยธรรมในสถานศึกษา	มิตินี้ 1 บริบท (Context) มิตินี้ 2 ปัจจัยนำเข้า (Input) มิตินี้ 3 กระบวนการ (Process) มิตินี้ 4 ผลผลิต (Product) ประกอบด้วยด้านผลกระทบ (Impact) ด้านประสิทธิผล (Effective) ด้านความยั่งยืน (Sustainability) และด้านการถ่ายทอดส่งต่อ (Transport)	ครูและบุคลากรทางการศึกษา จำนวน 40 คน	แบบประเมินความเหมาะสมของการดำเนิน โครงการเสริมสร้างคุณธรรมและจริยธรรมในสถานศึกษา โรงเรียนเทศบาลบ้านหนองตาโฝ่น มิตรภาพที่ 5	พิจารณาจากค่าเฉลี่ยของระดับความคิดเห็นและเกณฑ์การตัดสิน ดังนี้ 4.51-5.00 = มากที่สุด 3.51-4.50 = มาก 2.51-3.50 = ปานกลาง 1.51-2.50 = น้อย 1.00-1.50 = น้อยที่สุด ค่าเฉลี่ย 3.50 ขึ้นไป ถือว่าผ่านเกณฑ์
2. เพื่อประเมินผลผลิตของโครงการเสริมสร้างคุณธรรมและจริยธรรมในสถานศึกษา	1. ความกตัญญูต่เวที 2. ความมีวินัยที่ดี 3. ความซื่อสัตย์สุจริต 4. ความพอเพียง 5. จิตอาสา	1. นักเรียน จำนวน 152 คน 2. ผู้ปกครอง จำนวน 152 คน	แบบสอบถาม	พิจารณาจากค่าเฉลี่ยของระดับความคิดเห็นและเกณฑ์การตัดสิน ดังนี้ 4.51-5.00 = มากที่สุด 3.51-4.50 = มาก 2.51-3.50 = ปานกลาง 1.51-2.50 = น้อย 1.00-1.50 = น้อยที่สุด ค่าเฉลี่ย 3.50 ขึ้นไป ถือว่าผ่านเกณฑ์
3. เพื่อศึกษาแนวทางของการดำเนินโครงการเสริมสร้างคุณธรรมและจริยธรรมในสถานศึกษา		ผลการประเมิน ขั้นตอนที่ 1-2	การวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis)	

ผลการวิจัย

1. ผลการประเมินความเหมาะสมของการดำเนินโครงการเสริมสร้างคุณธรรมและจริยธรรมในสถานศึกษา โรงเรียนเทศบาลบ้านหนองตาโฝ่น มิตรภาพที่ 5 โดยภาพรวม พบว่า ผ่านเกณฑ์การประเมิน มีความเหมาะสมอยู่ในระดับมาก ($\mu = 4.47, \sigma = .160$) เมื่อพิจารณารายมิติ พบว่า ผ่านเกณฑ์การประเมินอยู่ในระดับมากทุกมิติ โดยเรียงลำดับตามค่าเฉลี่ยมากที่สุดไปน้อยที่สุด ดังนี้ มิตินี้ 2 ปัจจัยนำเข้า (Input) ($\mu = 4.50, \sigma = .241$) รองลงมา คือ มิตินี้ 3 กระบวนการ (Process) ($\mu = 4.48, \sigma = .206$) มิตินี้ 4 ผลผลิต (Product) ($\mu = 4.46, \sigma = .223$) และมิตินี้ 1 บริบท (Context) ($\mu = 4.44, \sigma = .236$) ตามลำดับ ดังตารางที่ 2

ตารางที่ 2 ผลการประเมินความเหมาะสมการดำเนินโครงการเสริมสร้างคุณธรรมและจริยธรรม

รายการประเมิน	μ	σ	แปลผล	ผลการประเมิน	อันดับ
มิติที่ 1 บริบท (Context)	4.44	.236	มาก	ผ่าน	4
มิติที่ 2 ปัจจัยนำเข้า (Input)	4.50	.241	มาก	ผ่าน	1
มิติที่ 3 กระบวนการ (Process)	4.48	.206	มาก	ผ่าน	2
มิติที่ 4 ผลผลิต (Product)	4.46	.223	มาก	ผ่าน	3
รวมเฉลี่ย	4.47	.160	มาก	ผ่าน	

2. ผลการประเมินผลผลิตของโครงการเสริมสร้างคุณธรรมและจริยธรรมในสถานศึกษาโรงเรียนเทศบาลบ้านหนองตาไผ่น มิตรภาพที่ 5 พบว่า

2.1 ผลการประเมินผลผลิตจากนักเรียนที่เข้าร่วมโครงการ โดยรวมผ่านเกณฑ์การประเมิน อยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.15$, S.D.=.250) เมื่อพิจารณาแต่ละด้าน โดยเรียงตามลำดับค่าเฉลี่ยมากไปน้อย ผลปรากฏว่า ด้านที่มีค่าเฉลี่ยมากที่สุด คือ ด้านความพอเพียง ($\bar{X} = 4.19$, S.D.=.462) และด้านจิตอาสา ($\bar{X} = 4.19$, S.D.=.315) รองลงมา คือ ด้านความกตัญญูต่อเวทิตี ($\bar{X} = 4.18$, S.D.=.325) ด้านความซื่อสัตย์สุจริต ($\bar{X} = 4.12$, S.D.=.420) และด้านความมีวินัยที่ดี ($\bar{X} = 4.07$, S.D.=.354) ตามลำดับ โดยรายการประเมินที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ นักเรียนปฏิบัติจนเป็นปกตินิสัยถึงความกตัญญูต่อผู้มีพระคุณตลอดจนบุคคลต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องได้ ($\bar{X} = 4.31$, S.D.=.610) และรายการประเมินที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ นักเรียนมีวินัยต่อตนเอง ($\bar{X} = 3.84$, S.D.=.588) ดังตารางที่ 3

ตารางที่ 3 ผลการประเมินผลผลิตของโครงการเสริมสร้างคุณธรรมและจริยธรรม

รายการประเมิน	S.D.	แปลผล	ผลการประเมิน	อันดับ	
1. ด้านความกตัญญูต่อเวทิตี					
1.1 นักเรียนตระหนักถึงหน้าที่ของตนที่จะต้องปฏิบัติต่อมารดาบิดาและครอบครัว	4.24	.709	มาก	ผ่าน	2
1.2 นักเรียนตระหนักถึงความสำคัญของการแสดงความกตัญญูต่อบุคคลอื่น ๆ	4.23	.732	มาก	ผ่าน	3
1.3 นักเรียนสามารถแสดงออกต่อบุคคลอื่น ๆ ได้อย่างถูกต้อง	3.96	.629	มาก	ผ่าน	5
1.4 นักเรียนปฏิบัติจนเป็นปกตินิสัยถึงความกตัญญูต่อผู้มีพระคุณตลอดจนบุคคลต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องได้	4.31	.612	มาก	ผ่าน	1
1.5 นักเรียนมีสัมมาคารวะต่อบุคคลอื่น ๆ มากขึ้น	4.17	.844	มาก	ผ่าน	4
รวม	4.18	.325	มาก	ผ่าน	
2. ด้านความมีวินัยที่ดี					
2.1 นักเรียนมีวินัยต่อตนเอง	3.84	.588	มาก	ผ่าน	5
2.2 นักเรียนปฏิบัติตามกิจวัตรประจำวันได้อย่างสม่ำเสมอ	4.14	.652	มาก	ผ่าน	3
2.3 นักเรียนมียึดมั่นและรับผิดชอบในหน้าที่ที่ได้รับมอบหมายทั้งจากครูและผู้ปกครอง	4.20	.800	มาก	ผ่าน	1
2.4 นักเรียนมีความพากเพียรต่อการเรียนรู้ไม่ย่อท้อ	3.96	.608	มาก	ผ่าน	4
2.5 นักเรียนปฏิบัติตามกฎระเบียบของทางโรงเรียน	4.19	.688	มาก	ผ่าน	2
รวม	4.07	.354	มาก	ผ่าน	

รายการประเมิน	\bar{X}	S.D.	แปลผล	ผลการประเมิน	อันดับ
3. ด้านความซื่อสัตย์สุจริต					
3.1 นักเรียนมีความซื่อสัตย์ต่อตนเองและผู้อื่นอย่างสม่ำเสมอ	4.10	.795	มาก	ผ่าน	3
3.2 นักเรียนมีความประพฤติตรงไปตรงมาไม่หลอกลวงผู้อื่น	3.99	.656	มาก	ผ่าน	5
3.3 นักเรียนพูดความจริงด้วยจิตใจที่บริสุทธิ์	4.21	.743	มาก	ผ่าน	1
3.4 นักเรียนไม่ลอกการบ้านเพื่อนหรือให้เพื่อนลอกการบ้าน	4.09	.740	มาก	ผ่าน	4
3.5 นักเรียนไม่ทุจริตในการทำข้อสอบ	4.20	.722	มาก	ผ่าน	2
รวม	4.12	.420	มาก	ผ่าน	
4. ด้านความพอเพียง					
4.1 นักเรียนใช้อุปกรณ์การเรียนอย่างรู้คุณค่า	4.34	.797	มาก	ผ่าน	1
4.2 นักเรียนรู้จักควบคุมการใช้จ่ายของตนเองอย่างมีเหตุผล	4.15	.679	มาก	ผ่าน	4
4.3 นักเรียนรู้จักออมเงิน	4.16	.756	มาก	ผ่าน	3
4.4 นักเรียนใช้น้ำและไฟฟ้าอย่างประหยัด	4.09	.758	มาก	ผ่าน	5
4.5 นักเรียนรู้จักอนุรักษ์และดูแลสิ่งแวดล้อมรอบตัวอย่างรู้คุณค่า	4.24	.735	มาก	ผ่าน	2
รวม	4.19	.462	มาก	ผ่าน	
5. ด้านจิตอาสา					
5.1 นักเรียนรู้จักช่วยเหลือผู้อื่น	4.22	.736	มาก	ผ่าน	3
5.2 นักเรียนอาสาทำความสะอาดห้องเรียนและบริเวณโรงเรียน	4.23	.723	มาก	ผ่าน	2
5.3 เข้าร่วมกิจกรรมอาสาต่าง ๆ ด้วยความเต็มใจ	3.94	.601	มาก	ผ่าน	5
5.4 เข้าร่วมกิจกรรมสาธารณะประโยชน์ในชุมชนเมื่อมีโอกาส	4.39	.577	มาก	ผ่าน	1
5.5 นักเรียนมีน้ำใจบริจาคเงินและสิ่งของให้แก่ผู้ที่ได้รับความเดือดร้อน	4.19	.851	มาก	ผ่าน	4
รวม	4.19	.315	มาก	ผ่าน	
รวมทั้งหมด	4.15	.250	มาก	ผ่าน	

2.2 ผลการประเมินผลผลิตของโครงการเสริมสร้างคุณธรรมและจริยธรรมในสถานศึกษาโรงเรียนเทศบาลบ้านหนองตาไผ่น มิตรภาพที่ 5 จากผู้ปกครองของนักเรียนที่เข้าร่วมโครงการ พบว่า โดยรวมผ่านเกณฑ์การประเมิน อยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.12$, S.D. = .271) รายการประเมินมีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ เมื่ออยู่บ้านนักเรียนปฏิบัติกิจวัตรประจำวันได้ดี ผู้ปกครองไม่ต้องบอกรู้ ๆ ($\bar{X} = 4.32$, S.D. = .605) ส่วนรายการประเมินที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ ($\bar{X} = 3.86$, S.D. = .591) ดังตารางที่ 4

ตารางที่ 4 ผลการประเมินผลผลิตของโครงการเสริมสร้างคุณธรรมและจริยธรรมในสถานศึกษา

รายการประเมิน	\bar{X}	S.D.	แปลผล	ผลการประเมิน	ระดับ
1. นักเรียนปฏิบัติต่อบุคคลในครอบครัวด้วยความกตัญญูจนเป็นนิสัย	4.23	.704	มาก	ผ่าน	3
2. นักเรียนให้มีความเคารพแก่บุคคลในครอบครัวและผู้อื่นอย่างสม่ำเสมอ	4.26	.732	มาก	ผ่าน	2
3. นักเรียนมีความอ่อนน้อมถ่อมตนต่อญาติผู้ใหญ่และคนในชุมชน	4.00	.641	มาก	ผ่าน	11
4. เมื่ออยู่บ้านนักเรียนปฏิบัติกิจวัตรประจำวันได้ดีผู้ปกครองไม่ต้องบอกรู้ ๆ	4.32	.605	มาก	ผ่าน	1
5. นักเรียนมีความรับผิดชอบต่อนักที่ภายในบ้าน	4.20	.841	มาก	ผ่าน	5
6. นักเรียนมีระเบียบวินัยในพื้นที่ส่วนตัว	3.86	.591	มาก	ผ่าน	13
7. นักเรียนมีความรับผิดชอบต่อการบ้านและงานที่ได้รับมอบหมายจากครู	4.18	.642	มาก	ผ่าน	6
8. นักเรียนพูดคุยกับบุคคลในครอบครัวด้วยความจริงใจ	4.16	.750	มาก	ผ่าน	7
9. นักเรียนพูดความจริงไม่โกหกบุคคลในครอบครัว	3.87	.572	มาก	ผ่าน	12
10. นักเรียนรับฟังความคิดเห็นของผู้อื่นและแสดงความคิดเห็นอย่างมีเหตุผล	4.21	.677	มาก	ผ่าน	4
11. นักเรียนใช้น้ำและไฟฟ้าที่บ้านอย่างประหยัด	4.13	.792	มาก	ผ่าน	8
12. นักเรียนใช้ทรัพยากรภายในบ้านอย่างรู้คุณค่า	4.01	.656	มาก	ผ่าน	10
13. นักเรียนรู้จักออมเงิน	4.22	.745	มาก	ผ่าน	3
14. นักเรียนช่วยเหลือบุคคลในครอบครัวและผู้อื่นในชุมชน	4.09	.731	มาก	ผ่าน	9
15. นักเรียนอาสาช่วยกิจกรรมสาธารณะประโยชน์ในชุมชน	4.13	.716	มาก	ผ่าน	8
รวม	4.12	.271	มาก	ผ่าน	

3. ผลการศึกษาแนวทางของการดำเนินโครงการเสริมสร้างคุณธรรมและจริยธรรมในสถานศึกษาโรงเรียนเทศบาลบ้านหนองตาโฝน มีรูปภาพที่ 5 จากการนำข้อมูลจากผลการประเมินด้านบริบท ปัจจัยนำเข้า กระบวนการ และผลผลิต โดยการใช้แบบสอบถามและสัมภาษณ์เชิงลึกจากครู บุคลากร นักเรียน และผู้ปกครอง เพื่อรวบรวมความคิดเห็น มาวิเคราะห์ร่วมกัน ขอสรุปดังตารางที่ 5 ดังนี้

ตารางที่ 5 แนวทางการดำเนินโครงการเสริมสร้างคุณธรรมและจริยธรรมในสถานศึกษา

โดยใช้รูปแบบการประเมินแบบ CIPP_{EST} Model

รูปแบบการประเมิน	แนวทางการดำเนินโครงการ
1. บริบท	1. ควรเขียนแผนการดำเนินโครงการให้สอดคล้องกับนโยบายการเสริมสร้างคุณธรรมจริยธรรม และกำหนดวัตถุประสงค์ที่ตอบสนองความจำเป็นและปัญหาการขาดคุณธรรมจริยธรรม 2. ควรดำเนินโครงการให้ผู้เข้าร่วมโครงการเสริมสร้างคุณธรรมและจริยธรรมได้รับการพัฒนาตนเองด้านคุณธรรมจริยธรรมอย่างต่อเนื่องในทุก ๆ ปี และบรรลุตามวัตถุประสงค์ที่ตั้งไว้
2. ปัจจัยนำเข้า	1. ควรดำเนินโครงการที่ต่อเนื่องจากโครงการเดิมโดยจัดสรร ครูและบุคลากรทางการศึกษาให้มีความพร้อม 2. ควรจัดเตรียมวัสดุอุปกรณ์และอาคารสถานที่ที่ใช้ดำเนินโครงการให้มีความพร้อม เพียงพอและสะดวก 3. ควรสรรหาวิทยากรผู้มีความรู้ที่มีทักษะและศักยภาพในการเสริมสร้างคุณธรรมจริยธรรม มีความสามารถในการสร้างแรงจูงใจให้ผู้เข้าร่วมโครงการเสริมสร้างคุณธรรมและจริยธรรมเกิดความสนใจและมีส่วนร่วมในกิจกรรม

รูปแบบการประเมิน	แนวทางการดำเนินโครงการ
3. กระบวนการ	1. ควรจัดทำแผนดำเนินโครงการเสริมสร้างคุณธรรมและจริยธรรมโดยมีรายละเอียดและวิธีการดำเนินโครงการต่อเนื่องจากปีที่ผ่านมา 2. ควรแต่งตั้งบุคลากรผู้รับผิดชอบโครงการเสริมสร้างคุณธรรมและจริยธรรม พร้อมทั้งกำหนดบทบาทหน้าที่ในการรับผิดชอบ 3. ควรประชุมวางแผนการดำเนินงานกับบุคลากรและผู้ที่เกี่ยวข้องในโครงการเสริมสร้างคุณธรรมและจริยธรรม 4. ควรดำเนินกิจกรรมโครงการตามแผนดำเนินโครงการเสริมสร้างคุณธรรมและจริยธรรม 5. หลังเสร็จสิ้นควรดำเนินโครงการเสริมสร้างคุณธรรมและจริยธรรม มีการนิเทศ กำกับ ติดตาม และประเมินผล การดำเนินโครงการอย่างต่อเนื่อง เพื่อนำข้อค้นพบไปปรับปรุงแก้ไข 6. ควรรายงานผลการปฏิบัติงานตามโครงการเสริมสร้างคุณธรรมและจริยธรรมต่อผู้ที่เกี่ยวข้อง 7. ควรเผยแพร่และขยายผลการดำเนินกิจกรรมตามโครงการเสริมสร้างคุณธรรมและจริยธรรมสู่ชุมชน
4. ผลผลิต	
4.1 ด้านผลกระทบ	1. ความเข้าใจเกี่ยวกับคุณธรรมจริยธรรมของผู้เข้าร่วมโครงการเสริมสร้างคุณธรรมและจริยธรรมที่จะส่งผลให้สามารถจัดการตนเองให้เป็นผู้มีคุณธรรมและจริยธรรมและมีพฤติกรรมที่พึงประสงค์มากขึ้น ซึ่งได้แก่ ความมีวินัยที่ดี ควรใช้ “วินัยเชิงปฏิบัติ” (Practical Discipline) เช่น การทำตารางกิจวัตร การกำหนดเวลาเรียน และเวลาวางอย่างเหมาะสม ฝึกการทำงานเป็นทีมในสถานการณ์ที่ต้องอาศัยความรับผิดชอบ สร้างต้นแบบพฤติกรรมที่ดีให้ครูและบุคลากรเป็นแบบอย่างของความมีวินัย เชิญบุคคลต้นแบบจากภายนอก เช่น ผู้ที่มีวินัยและประสบความสำเร็จในอาชีพ 2. ผู้เข้าร่วมโครงการเสริมสร้างคุณธรรมและจริยธรรมได้รับโอกาสในการมีส่วนร่วมในกิจกรรมและแสดงความคิดเห็นที่หลากหลาย
4.2 ด้านประสิทธิผล	1. ผู้เข้าร่วมโครงการเสริมสร้างคุณธรรมและจริยธรรมสามารถนำความรู้ที่ได้รับมาใช้ในห้องเรียน โดยมีความรับผิดชอบและระเบียบวินัย สามารถจัดการกับอารมณ์ของตนเอง สามารถปรับเปลี่ยนตนเองให้เป็นผู้มีพฤติกรรมที่เหมาะสมและพฤติกรรมที่ไม่พึงประสงค์ลดลง 2. ผู้เข้าร่วมโครงการเสริมสร้างคุณธรรมและจริยธรรมมีจิตสาธารณะและช่วยเหลือผู้อื่น
4.3 ด้านความยั่งยืน	1. การติดตามผลการดำเนินงานอย่างต่อเนื่องอย่างเป็นรูปธรรม มีการประเมินคงอยู่ของโครงการและรายงานผลอย่างต่อเนื่อง 2. การวางแผนดำเนินโครงการอย่างต่อเนื่องในการประสานการดำเนินโครงการที่ประสบผลสำเร็จไปใช้ปีถัดไป
4.4 ด้านการถ่ายทอดส่ง	1. นำความรู้ที่ได้ไปปฏิบัติในชีวิตประจำวันและส่งต่อความรู้แก่ครอบครัวตนเองและคนชุมชน 2. การนำเนื้อหาของคุณธรรมและจริยธรรมสอดแทรกในการทำกิจกรรมต่าง ๆ เพื่อส่งต่อให้เพื่อน ๆ ในโรงเรียนที่ไม่ได้เข้าร่วมโครงการได้มีความรู้เกี่ยวกับคุณธรรมและจริยธรรม เช่น การมีส่วนร่วมรณรงค์กิจกรรมทำความดี การประพฤติตนเป็นแบบอย่างที่ดีในโรงเรียน การทำกิจกรรมจิตอาสา

อภิปรายผลการวิจัย

1. จากผลการประเมินความเหมาะสมการดำเนินโครงการเสริมสร้างคุณธรรมและจริยธรรมในสถานศึกษา โรงเรียนเทศบาลบ้านหนองตาโพนมิตรภาพที่ 5 โดยภาพรวมพบว่า ผ่านเกณฑ์การประเมิน มีความเหมาะสมอยู่ในระดับมาก ทั้งนี้อาจเนื่องจากการดำเนินโครงการได้มีแผนการดำเนินโครงการที่ชัดเจน สอดคล้องกับนโยบายการเสริมสร้างคุณธรรมจริยธรรม อีกทั้งครูและบุคลากรทางการศึกษาร่วมทั้งนักเรียนผู้เข้าร่วมโครงการให้ความร่วมมือเป็นอย่างดี ทำให้การดำเนินงานตามโครงการประสบความสำเร็จไปได้ด้วยดี นอกจากนี้แบบประเมินความเหมาะสมของโครงการโดยใช้รูปแบบการประเมินแบบ CIPP_{IEST} Model ได้ผ่านการตรวจสอบความสอดคล้องจากผู้เชี่ยวชาญทั้ง 5 คน ได้ค่าความสอดคล้องอยู่ระหว่าง 0.80-1.00 และได้ปรับปรุงแก้ไขจนทำให้แบบประเมินมีความสมบูรณ์ยิ่งขึ้น สอดคล้องกับรูปแบบการประเมิน CIPP_{IEST} ของ Stufflebeam, Guickson & Wingate (2002) และ Stufflebeam & Shinkfield (2007) ซึ่งให้แนวคิดไว้ว่า รูปแบบการประเมินแบบ CIPP_{IEST} Model เป็นส่วนปรับขยายของรูปแบบการประเมิน CIPP โดยปรับขยายการประเมินผลผลิต (Product Evaluation) ออกเป็นการประเมินผลกระทบ (Impact Evaluation) การประเมินประสิทธิผล (Effectiveness Evaluation) การประเมินความยั่งยืน (Sustainability Evaluation) และการประเมินการถ่ายทอดส่งต่อ (Transportability Evaluation) ของสิ่งที่ได้รับการประเมิน ซึ่งมักได้แก่ โครงการ แผนงานหรือสิ่งแทรกแซงต่าง ๆ โดยที่ส่วนขยายของมิติการประเมินที่เพิ่มขึ้นนี้มีความหมายครอบคลุมรวมถึงการประเมินผลผลิตเดิมและการประเมินผลลัพธ์นั่นเอง ทั้งนี้ความหมายของมิติ การประเมินที่เพิ่มขึ้นพิจารณาได้จากการตั้งคำถามการประเมิน (Evaluation Questions) ซึ่งการประเมินผลกระทบ (Impact Evaluation) เป็นการประเมินโดยตั้งคำถามว่า สิ่งที่ได้รับผลประโยชน์ (จากโครงการหรือสิ่งแทรกแซง) ได้รับเกินไปกว่าเป้าหมายความต้องการที่จะได้รับตอบสนองตามความต้องการจำเป็น นั่นคืออะไรบ้าง คำถามนี้ชี้ให้เห็นว่าไม่ว่าสิ่งที่ได้รับเกินไปกว่าที่กำหนดไว้ นั้นจะเป็นไปในทางบวกหรือทางลบก็ล้วนแต่เป็นผลกระทบทั้งสิ้น การประเมินประสิทธิผล (Effectiveness Evaluation) เป็นการประเมินโดยตั้ง

คำถามว่า โครงการหรือสิ่งแทรกแซงบรรลุตอบสนองความต้องการจำเป็นของกลุ่มผู้รับประโยชน์ได้อย่างครอบคลุมหรือไม่ การประเมินความยั่งยืน (Sustainability Evaluation) เป็นการประเมินโดยตั้งคำถามว่า แนวทางการปฏิบัติอย่างเป็นระบบหรือเป็นทางการเกี่ยวกับการนำโครงการไปใช้ให้ประสบผลสำเร็จอย่างยั่งยืนคืออะไร คำถามดังกล่าวมุ่งพิจารณาประเมินความคงอยู่หรือความต่อเนื่องในการทำโครงการที่ประสบผลสำเร็จไปใช้ รวมถึงวิธีการในการรักษาไว้ ซึ่งความสำเร็จของโครงการดังกล่าว และการประเมินการถ่ายทอดส่งต่อ (Transportability Evaluation) เป็นการประเมินโดยตั้งคำถามว่ามีการนำโครงการหรือสิ่งแทรกแซงที่ประสบผลสำเร็จไปประยุกต์หรือปรับปรุงใช้ในที่อื่น ๆ หรือไม่ สอดคล้องกับงานวิจัยของ มนิตา เจริญภูมิ (2559) ได้ศึกษาเกี่ยวกับการประเมินโครงการพัฒนาคุณธรรม จริยธรรมของนักเรียนโรงเรียนแก่งน้อยศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 25 โดยประยุกต์ใช้รูปแบบ CIPPIEST ผลการประเมินพบว่า ในภาพรวมต่อโครงการพัฒนาคุณธรรม จริยธรรมของนักเรียนโรงเรียนแก่งน้อยศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 25 โดยประยุกต์ใช้รูปแบบ CIPPIEST ฉบับที่ 1 สำหรับผู้บริหารและครู ในภาพรวมทั้ง 4 ด้าน คือ ด้านบริบท ด้านปัจจัยนำเข้า ด้านกระบวนการ ด้านผลผลิต มีผลการประเมินโดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก โดยด้านที่มีผลการประเมินสูงสุด คือ ด้านกระบวนการ ด้านบริบท ด้านปัจจัยนำเข้า ด้านผลผลิต ตามลำดับ ผลการประเมินคุณธรรมจริยธรรมของนักเรียนในภาพรวมทั้ง 3 ด้าน คือ ด้านปัจจัยนำเข้า ด้านกระบวนการ ด้านผลผลิต มีผลการประเมินโดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ในด้านที่มีผลการประเมินสูงสุด คือ ด้านกระบวนการ ด้านปัจจัยนำเข้า ด้านผลผลิต ตามลำดับ และผลการประเมินในภาพรวมต่อโครงการ ฉบับที่ 3 สำหรับผู้ปกครอง ในภาพรวมด้านผลผลิต ภาพรวมอยู่ในระดับมาก นอกจากนี้ยังสอดคล้องกับงานวิจัยของ ศิลชัย ถาวร (2565) ได้ศึกษาเกี่ยวกับการประเมินโครงการพัฒนาคุณธรรม จริยธรรม ของโรงเรียนรัตนโกสินทร์สมโภชบวรนิเวศศาลายาในพระสังฆราชูปถัมภ์ ผลการประเมินโครงการพัฒนาคุณธรรมจริยธรรมของโรงเรียนรัตนโกสินทร์สมโภช

บวรนิเวศ พบว่า ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก โดยมีรายละเอียด 1) ผลการประเมินโครงการด้านบริบท (Context) อยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณารายข้อ พบว่า ทุกข้ออยู่ในระดับมาก โดยเรียงค่ามัชฌิมเลขคณิตจากมากไปหาน้อย ดังนี้ โครงการสอดคล้องกับนโยบายของโรงเรียน โครงการสอดคล้องกับนโยบายของสำนักงานเขตพื้นที่ โครงการสอดคล้องกับนโยบายของสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน และโครงการสอดคล้องกับสภาพปัจจุบันและความต้องการของนักเรียน/ครู/ผู้ปกครอง 2) ผลการประเมินโครงการด้านปัจจัยนำเข้า (Input) อยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณารายข้อ พบว่า ทุกข้ออยู่ในระดับมาก โดยเรียงค่ามัชฌิมเลขคณิตจากมากไปหาน้อย ดังนี้ มีอาคารสถานที่ในการปฏิบัติกิจกรรมของโครงการอย่างเหมาะสม และเพียงพอ สื่อประกอบการสอนมีความเหมาะสมบุคลากรในการดำเนินโครงการมีความเพียงพอและเหมาะสม มีวัสดุอุปกรณ์และเครื่องมือ ที่ใช้ในโครงการอย่างเพียงพอและเหมาะสม และงบประมาณในการดำเนินโครงการมีเพียงพอและเหมาะสม 3) ผลการประเมินโครงการด้านกระบวนการ (Process) อยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณารายข้อ พบว่า ทุกข้ออยู่ในระดับมาก โดยเรียงค่ามัชฌิมเลขคณิตจากมากไปหาน้อย ดังนี้ โรงเรียนมีการประเมินโครงการหลังเสร็จสิ้นโครงการ โรงเรียนมีการวางแผนการจัดกิจกรรมของโครงการพัฒนาคุณธรรมจริยธรรม โรงเรียนมีการกำกับนิเทศ ติดตามการดำเนินงานของโครงการ โรงเรียนมีการดำเนินกิจกรรม และปฏิบัติตามแผนโครงการครบทุกกิจกรรม และโรงเรียนมีการนำผลการประเมินไปปรับปรุง การดำเนินการในโครงการ 4) ผลการประเมินโครงการด้านผลผลิต (Products) อยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณารายข้อ พบว่า ทุกข้ออยู่ในระดับมาก โดยเรียงค่ามัชฌิมเลขคณิตจากมากไปหาน้อย ดังนี้ นักเรียนสอบผ่านธรรมศึกษาชั้นตรี โท เอก ร้อยละ 75 ของแต่ละระดับ นักเรียนเกิดภูมิคุ้มกันห่างไกลอบายมุข สิ่งเสพติด สิ่งผิดกฎหมาย และนำไปสู่ความสงบ เรียบร้อยของสังคม นักเรียนสามารถนำหลักพุทธธรรมไปประยุกต์ใช้ให้เกิดประโยชน์ในชีวิตประจำวัน และนักเรียนเรียนรู้และเข้าใจหลักพุทธธรรมที่ถูกต้อง

2. จากการประเมินผลผลิตของโครงการเสริมสร้างคุณธรรมและจริยธรรมในสถานศึกษาจากนักเรียนที่เข้าร่วม

โครงการ พบว่า ด้านความมีวินัยที่ดี มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด เมื่อเทียบกับด้านอื่น ๆ อาจเกิดจากนักเรียนยังขาดการปลูกฝังและเสริมสร้างวินัยที่ต่อเนื่องจากครอบครัวและโรงเรียน ระบบติดตามและเสริมแรงด้านวินัยยังไม่ครอบคลุมเพียงพอ หรืออาจขาดกิจกรรมที่ช่วยพัฒนาพฤติกรรมเชิงวินัย สภาพแวดล้อมภายนอก เช่น อิทธิพลจากสื่อสังคมออนไลน์และวัฒนธรรมที่เปลี่ยนแปลงไป อาจมีผลต่อการลดทอนความมีวินัยของนักเรียน และผู้ปกครองของนักเรียนที่เข้าร่วมโครงการ พบว่า นักเรียนมีระเบียบวินัยในพื้นที่ส่วนตัว มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด อาจจะเป็นเพราะว่าในพื้นที่ส่วนตัว เช่น บ้าน หอพัก หรือเวลาส่วนตัวที่โรงเรียน อาจไม่มีครูหรือผู้ปกครองคอยกำกับดูแล นักเรียนอาจรู้สึกว่าเป็นพื้นที่ส่วนตัวเป็นที่ที่สามารถทำอะไรก็ได้ตามใจ โดยไม่ต้องปฏิบัติตามกฎเกณฑ์ นักเรียนบางส่วนอาจได้รับการสอนเรื่องระเบียบวินัยเฉพาะ ในพื้นที่สาธารณะ เช่น ในห้องเรียนหรือสนามโรงเรียน แต่ไม่ได้ถูกปลูกฝังให้ปฏิบัติในพื้นที่ส่วนตัว ผู้ปกครองอาจไม่ได้เน้นย้ำให้เด็กมีวินัยที่บ้าน เช่น การจัดเก็บของใช้ การทำการบ้านตรงเวลา ในพื้นที่สาธารณะ นักเรียนอาจรักสะอาดเพราะกลัวถูกลงโทษหรือถูกตำหนิแต่เมื่ออยู่ในพื้นที่ส่วนตัว อาจไม่มีแรงกดดันให้ปฏิบัติตามกฎระเบียบ นักเรียนอาจใช้เวลาอยู่กับอุปกรณ์อิเล็กทรอนิกส์เป็นเวลานาน ทำให้ละเลยระเบียบวินัย เช่น การนอนดึก ไม่จัดการเวลาส่วนตัวอย่างเหมาะสม บางครอบครัวอาจให้เสรีภาพกับเด็กมากเกินไป โดยไม่ได้ฝึกฝนวินัยในชีวิตประจำวัน บางบ้านอาจไม่มีกฎเกณฑ์ที่ชัดเจน ทำให้นักเรียนขาดแนวทางในการปฏิบัติตนเมื่ออยู่คนเดียว ซึ่งมีแนวทางแก้ไขในการปลูกฝังวินัยตั้งแต่เด็กในทุกพื้นที่ ไม่ใช่เฉพาะในโรงเรียนสร้างระบบติดตาม เช่น ให้ผู้ปกครองมีส่วนร่วมในการสังเกตพฤติกรรมที่บ้าน สร้างแรงจูงใจให้เด็กมีวินัยด้วยตนเอง เช่น การตั้งเป้าหมายหรือให้รางวัลเล็ก ๆ ลดการใช้สื่อออนไลน์เกินความจำเป็น และส่งเสริมกิจกรรมที่ฝึกระเบียบวินัย โดยต้องอาศัยความร่วมมือระหว่างโรงเรียนและครอบครัว เพื่อให้เกิดผลลัพธ์ที่ยั่งยืน สอดคล้องกับแนวคิดของศูนย์คุณธรรม (องค์การมหาชน) (2556) ที่ได้กล่าวถึงการดำเนินงานตามแผนแม่บทส่งเสริมคุณธรรมฉบับที่ 1 (พ.ศ. 2549-2564) บรรลุผลจำเป็นต้องอาศัยทุกภาคส่วนของสังคมมาร่วมกันขับเคลื่อนแผนแม่บทฯ อย่างมีประสิทธิภาพ

เพื่อเสริมสร้างระบบคุณธรรมของชาติให้เข้มแข็งด้วยหลักธรรมทางศาสนา หลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง และวิถีวัฒนธรรมอันดีงาม ทางคณะกรรมการส่งเสริมคุณธรรมแห่งชาติจึงได้มีการกำหนดค่านิยมด้านคุณธรรมของประเทศเพื่อใช้ในการส่งเสริมคุณธรรมให้กับคนในชาติ 4 ด้าน คือ พอเพียง วินัย สุจริต และจิตอาสา นอกจากนี้ยังสอดคล้องกับ สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (2560) ที่วางกรอบแนวคิดในการปลูกฝังคุณธรรมจริยธรรมในระดับโรงเรียน โดยมีชื่อว่าโครงการโรงเรียนคุณธรรม สพฐ. เพื่อใช้เป็นแนวทางในการพัฒนาคุณธรรม จริยธรรมในโรงเรียน รวมไปถึงการพัฒนาผู้บริหาร ครู และนักเรียนตามกรอบแนวคิดโครงการโรงเรียนคุณธรรม สพฐ. มีองค์ประกอบ 5 ประการ หรือเรียกว่า คุณธรรม 5 ประการ คือ ด้านความพอเพียง ด้านความซื่อสัตย์สุจริต ด้านความรับผิดชอบ และด้านความมีอุดมการณ์ ซึ่งแตกต่างจากงานวิจัยของ วรัชยา ประจำ (2564) ได้ศึกษาเกี่ยวกับการประเมินโครงการส่งเสริมคุณธรรมจริยธรรมนักเรียนในโรงเรียนคุณธรรม สพฐ. โรงเรียนอนุบาลห้วยทับทันโดยใช้ CIPP Model ผลการประเมินผลผลิตของโครงการ พบว่า พฤติกรรมคุณธรรมจริยธรรมนักเรียน ได้แก่ คุณธรรมเพื่อการพัฒนาตน โดยรวมอยู่ในระดับดีมาก พฤติกรรมที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ การหลีกเลี่ยงอบายมุข คุณธรรมเพื่อการพัฒนาการทำงาน โดยรวมอยู่ในระดับดีมาก พฤติกรรมที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ ความมีวินัย และคุณธรรมเพื่อการพัฒนาการอยู่ร่วมกันในสังคม โดยรวมอยู่ในระดับดีมาก พฤติกรรมที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ ความกตัญญูกตเวทิต์

3. จากผลการศึกษาแนวทางของการดำเนินโครงการเสริมสร้างคุณธรรมและจริยธรรมในสถานศึกษา จากการนำข้อมูลจากผลการประเมินด้านบริบท ปัจจัยนำเข้า กระบวนการ และผลผลิต โดยการใช้แบบสอบถามและสัมภาษณ์เชิงลึกจากครู บุคลากร นักเรียน และผู้ปกครอง เพื่อรวบรวมความคิดเห็น มาวิเคราะห์ร่วมกัน พบว่า ควรมีแผนการดำเนินโครงการที่สอดคล้องกับนโยบายการเสริมสร้างคุณธรรมจริยธรรม ดำเนินโครงการอย่างต่อเนื่องในทุก ๆ ปี มีการเตรียมความพร้อมของครูและบุคลากรทางการศึกษา วิทยากรผู้ให้ความรู้ วัสดุอุปกรณ์และอาคารสถานที่ให้พร้อม กำหนดบทบาทหน้าที่ในการรับผิดชอบ

วางแผนการดำเนินงาน มีการนิเทศ กำกับ ติดตาม และ ประเมินผล หลังสิ้นสุดการดำเนินกิจกรรม และรายงานผลการปฏิบัติงานต่อผู้ที่เกี่ยวข้อง ได้นำข้อค้นพบในปรับปรุงแก้ไข เผยแพร่และขยายผลสู่ชุมชน โดยผู้เข้าร่วมนำความรู้ที่ได้ไปใช้ได้อย่างมีประสิทธิภาพ ส่งผลให้มีพฤติกรรมที่พึงประสงค์ด้านความกตัญญูกตเวทิต์ ความมีวินัยที่ดี ความซื่อสัตย์สุจริต ความพอเพียง และจิตอาสามากขึ้น เป็นแบบอย่างที่ดีและส่งต่อความรู้แก่เพื่อน ครอบครัว และคนชุมชนได้ และควรติดตามผลการดำเนินงานและรายงานผลอย่างต่อเนื่องเป็นรูปธรรมของการดำเนินโครงการที่ประสบผลสำเร็จไปใช้ถัดไป ทั้งนี้อาจเนื่องจากการดำเนินโครงการอย่างต่อเนื่องทำให้ได้นำปัญหาในปีก่อนมาทำการแก้ไข ปรับปรุง และพัฒนา นอกจากนี้ยังได้รับความร่วมมือจากผู้ปกครองและชุมชน ทำให้โครงการมีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น สอดคล้องกับแนวคิดของ ชำเรือง วุฒิจันทร์ (2554) ได้กล่าวว่า การปลูกฝังและหล่อหลอมให้เด็กนักเรียนเป็นผู้มีคุณธรรมจริยธรรมครบถ้วน สมควรตามความมุ่งหมายของการศึกษาในแผนการศึกษาแห่งชาติจะต้องมีการดำเนินการให้ครบถ้วนทั้งระบบ ทั้งนอกโรงเรียนและในโรงเรียน จะยกภาระให้แก่โรงเรียนหรือสถานศึกษาเพียงฝ่ายเดียวไม่ได้ แหล่งหล่อหลอมจริยธรรมแก่เด็กนักเรียนโดยการมีส่วนร่วม เช่น สถาบันครอบครัว เป็นแหล่งแรกที่ทำกรปลูกฝังหล่อหลอมตลอดจนถ่ายทอดลักษณะอันทรงคุณธรรมและจริยธรรมแก่สมาชิกในครอบครัว และต้องทำหน้าที่ให้การศึกษาและการอบรมญาติผู้ใหญ่และสมาชิกอื่น ๆ ในครอบครัว เป็นผู้ที่มีอิทธิพลต่อการปลูกฝังและหล่อหลอมจริยธรรมให้แก่เด็กในครอบครัวเช่นเดียวกันโดยปกติเด็กจะเรียนรู้เจตนาเชิงจริยธรรมจากผู้ใหญ่ด้วยการสังเกตและเลียนแบบมากกว่าที่จะได้มาจากการฟังคำสั่งของผู้ใหญ่โดยตรง เพื่อน ๆ ของเด็กเป็นผู้มีบทบาทสำคัญในการกำหนดค่านิยมทางคุณธรรม และจริยธรรมบางอย่างให้เด็กได้รับรู้รับไปปฏิบัติเพื่อให้เกิดพฤติกรรมตามเพื่อน ๆ ได้ และยังสอดคล้องกับงานวิจัยของ ธัญลักษณ์ ชูศรีโหม และธีระพงศ์ บุศรากุล (2564) ได้ศึกษาเกี่ยวกับแนวทางการจัดการส่งเสริมคุณธรรมจริยธรรมแก่นักเรียน ของโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสมุทรสาคร ผลการวิจัยพบว่า 1) การส่งเสริมคุณธรรม

จริยธรรมแก่นักเรียน ของโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสมุทรสาคร มีการปฏิบัติภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.18$) 2) แนวทางการจัดการส่งเสริมคุณธรรมจริยธรรมแก่นักเรียน คือ ผู้บริหารควรส่งเสริมให้ครูนำหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงมาใช้กับนักเรียน ฝึกนิสัยการออมเงิน ผู้บริหารควรส่งเสริมให้ครูปลูกฝังให้นักเรียนเป็นผู้มีจิตอาสา ช่วยเหลือเพื่อนและบุคคลอื่น รู้จักการให้เกียรติซึ่งกันและกัน และผู้บริหารควรส่งเสริมให้ครูจัดกิจกรรมพัฒนาผู้เรียนโดยเสริมในเรื่องคุณธรรมจริยธรรม

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้

1.1 โรงเรียนควรเตรียมความพร้อมของครูและบุคลากรทางการศึกษา วัสดุอุปกรณ์และอาคารสถานที่ให้พร้อม เพียงพอ และสะดวก

1.2 โรงเรียนควรจัดสรรงบประมาณที่ใช้ในการดำเนินโครงการเสริมสร้างคุณธรรมและจริยธรรมให้เพียงพอ โดยการวางแผนการใช้จ่ายตามแผนงานในแต่ละปี แล้วนำเสนอความสำคัญของโครงการและแนวทางการดำเนินงานที่เป็นรูปธรรม ขอสนับสนุนงบจากเทศบาล ในฐานะหน่วยงานต้นสังกัด และเชิญชวนผู้ปกครองและชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมในการสนับสนุน เช่น การบริจาคสิ่งของหรือทุนการศึกษา สร้างกิจกรรมหารายได้ เช่น กิจกรรมจิตอาสา งานออกร้านของโรงเรียน

1.3 โรงเรียนควรเตรียมวิทยากรผู้ให้ความรู้

ในการดำเนินโครงการเสริมสร้างคุณธรรมและจริยธรรม ในสถานศึกษาโดยใช้รูปแบบการประเมินแบบ CIPP_{IEST} Model ให้พร้อม

1.4 โรงเรียนควรประสานความร่วมมือกับผู้ปกครอง ในการมีส่วนร่วมดำเนินโครงการเสริมสร้างคุณธรรมและจริยธรรมในสถานศึกษาเพื่อนำข้อค้นพบไปปรับปรุงแก้ไข เผยแพร่และขยายผลสู่ชุมชน

1.5 โรงเรียนควรเตรียมกิจกรรมที่มีความเหมาะสมในการดำเนินโครงการเสริมสร้างคุณธรรมและจริยธรรมที่สอดคล้องกับพฤติกรรมที่พึงประสงค์ ด้านความกตัญญู กตเวทิตะ ความมีวินัยที่ดี ความซื่อสัตย์สุจริต ความพอเพียง และจิตอาสา

1.6 จากผลการวิจัย พบว่า ด้านวินัยต่ำกว่าด้านอื่น ๆ โรงเรียนควรให้การสนับสนุนจัดให้มีโครงการพัฒนาวินัยนักเรียนเพิ่มเติม เช่น กิจกรรมสร้างวินัยเชิงบูรณาการ ที่เน้นการปฏิบัติจริง สนับสนุนทรัพยากรและบุคลากรสำหรับการนิเทศ ติดตาม และเสริมแรงเชิงบวกเกี่ยวกับระเบียบวินัยนำผลการประเมินด้านวินัยไปใช้เป็นข้อมูลพื้นฐานในการออกแบบแผนพัฒนานักเรียนในระยะยาว

2. ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

2.1 ควรศึกษาเปรียบเทียบการประเมินโครงการกลุ่มนักเรียนที่เข้าร่วมโครงการและไม่เข้าร่วมโครงการ

2.2 ควรมีการติดตามและประเมินผล พัฒนาการของนักเรียนที่เข้าร่วมโครงการหลังจากสิ้นสุดโครงการ เพื่อเป็นแนวทางในการดำเนินโครงการในปีต่อไป

เอกสารอ้างอิง

- คณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน, สำนักงาน. (2560). *แนวทางการขับเคลื่อนโครงการโรงเรียนคุณธรรม สพฐ. ประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2560*. คณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน.
- ชำเลื่อง วุฒิจันทร์. (2554). *ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการปลูกฝังคุณธรรม*. การศาสนา.
- ทิวฒัน มณีโชติ. (2561). *รูปแบบการประเมินโครงการ ในการประเมินโครงการ หน่วยที่ 1–7 (พิมพ์ครั้งที่ 6)*. โรงพิมพ์มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช.
- ธัญลักษณ์ ชูศรีโณม และธีระพงศ์ บุศรากุล. (2564). *แนวทางการจัดการส่งเสริมคุณธรรมจริยธรรมแก่นักเรียน ของโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสมุทรสาคร. วารสารวไลยอลงกรณ์ปริทัศน์ (มนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์). 11(1), 49-62. <https://so06.tci-thaijo.org/index.php/var/article/view/244020>*
- บุญชม ศรีสะอาด. (2560). *การวิจัยเบื้องต้น (พิมพ์ครั้งที่ 10)*. สุวีริยาสาส์น.
- พิชิต ฤทธิ์จรรยา. (2562). *เทคนิคการประเมินโครงการ: แนวคิดและการประยุกต์ใช้*. ศูนย์หนังสือจุฬา.
- มนิดา เจริญภูมิ. (2559). *การประเมินโครงการพัฒนาคุณธรรม จริยธรรมของนักเรียนโรงเรียนวงน้อยศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 25*. [วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารการศึกษา, ไม่ได้ตีพิมพ์]. มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม.
- มินตรา สมจิตต์, ศิริชัย กาญจนวาสี และโชติกา ภาชีผล. (2567). *การใช้แบบจำลอง CIPP และแนวคิดที่คลาดเคลื่อน ในการนำแบบจำลอง CIPP มาใช้ในการประเมินโครงการทางการศึกษา. วารสารการวัด ประเมินผล สถิติ และการวิจัยทางสังคมศาสตร์, 5(2), 38-52. <https://so03.tci-thaijo.org/index.php/mesr/article/view/275105>*
- รัตนะ บัวสนธ์. (2556). *รูปแบบการประเมิน CIPP และ CIPPIEST มโนทัศน์ที่คลาดเคลื่อนและถูกต้องในการใช้. วารสารศิลปการศึกษาศาสตร์วิจัย, 5(2), 7-24. <https://so05.tci-thaijo.org/index.php/sueduresearchjournal/article/view/257105>*
- เลขาธิการสภาการศึกษา, สำนักงาน. (2560). *แผนการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2560–2579*. บริษัท พรักหวานกราฟฟิค จำกัด.
- วรรษยา ประจำ. (2564). *การประเมินโครงการส่งเสริมคุณธรรมจริยธรรมนักเรียนในโรงเรียนคุณธรรม สพฐ. โรงเรียนอนุบาลห้วยทับทันโดยใช้ CIPP Model. วารสารวิชาการมหาวิทยาลัยราชภัฏศรีสะเกษ. 15(3), 102-123. <https://so05.tci-thaijo.org/index.php/sskrujournal/article/view/252452>*
- ศิลาชัย ถาวร. (2565). *การประเมินโครงการพัฒนาคุณธรรมจริยธรรม ของโรงเรียนรัตนโกสินทร์สมโภชบวรนิเวศ ศาลายาในพระสังฆราชูปถัมภ์*. [การค้นคว้าอิสระปริญญาโทบริหารการศึกษา, ไม่ได้ตีพิมพ์]. มหาวิทยาลัยศิลปากร.
- ศูนย์คุณธรรม (องค์การมหาชน). (2556). *มาตรฐานโรงเรียนคุณธรรม*. ศูนย์คุณธรรม (องค์การมหาชน).
- ศูนย์โรงเรียนคุณธรรม มูลนิธิยุวสถิรคุณ. (2558). *คู่มือปฏิบัติโรงเรียนคุณธรรม*. บริษัท สหมิตรพรินติ้งแอนด์พับลิชชิ่ง จำกัด.
- Krejcie, R. V., & Morgan, D. W. (1970). Determining sample size for research activities. *Educational and Psychological Measurement. 30(3), 607–610.*
- Stufflebeam, D. L. & Shinkfield, A. J. (2007). *The spirit of consuelo: An evaluation of Ke Aka Ho'ona*. Kalamazoo.
- Stufflebeam, D., Gullickson, L. A. & Wingate L. (2002). *The spirit of consuelo: An evaluation of Ke Aka Hoona*. The Evaluation Center, Western Michigan University.